

Nâng cao giá trị sống và kỹ năng sống cho người học trong giai đoạn hiện nay

Lê Thị Ngọc Mai *, Trần Thanh Thúy*

*ThS, Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 08/3/2024; Accepted: 14/3/2024; Published: 14/4/2024

Abstract: The development of modern society has created many opportunities and challenges for people in general and learners in particular, in which students are an important successor human resource. To adapt well to modern society, in addition to moral qualities, scientific knowledge, professional qualifications, and labor skills, each person needs to have certain life values and life skills. Life values and life skills are important and indispensable factors for people in the integration period. Therefore, improving life values and life skills for learners in the current period is a very important and necessary task.

Keywords: Worth living, life skills, education

1. Đặt vấn đề

Sự phát triển của xã hội hiện đại đã tạo ra nhiều cơ hội và thách thức cho con người nói chung và người học nói riêng, trong đó sinh viên là nguồn nhân lực kế thừa quan trọng. Để thích ứng tốt với xã hội hiện đại, ngoài phẩm chất đạo đức, kiến thức khoa học, trình độ chuyên môn, kỹ năng lao động, mỗi người cần có những giá trị sống và kỹ năng sống nhất định. Giá trị sống và kỹ năng sống là yếu tố quan trọng, không thể thiếu đối với con người trong thời kỳ hội nhập. Vì vậy, nâng cao giá trị sống và kỹ năng sống cho người học trong giai đoạn hiện nay là một nhiệm vụ hết sức quan trọng và cần thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Nâng cao giá trị sống cho người học trong giai đoạn hiện nay

Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn “Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những con người xã hội chủ nghĩa”. Trong điều kiện nước ta đang xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, phần lớn người học có ý thức học tập, lĩnh hội các tri thức nhằm góp phần xây dựng đất nước ngày càng giàu đẹp, văn minh. Tuy nhiên, do những tác động của mặt trái nền kinh tế thị trường, do cơ chế mở cửa hội nhập với nhiều luồng tư tưởng đan xen, một bộ phận nhỏ chưa ý thức rõ được vai trò, giá trị sống của mình đối với bản thân và xã hội. Theo đó, để phát huy và nâng cao giá trị sống cho người học cần thực hiện các nội dung sau:

Thứ nhất, tạo dựng niềm tin cho người học vào sự lãnh đạo sáng suốt của Đảng, vào thực tiễn. Khi nào người học có niềm tin vững chắc vào con đường cách mạng thì họ mới xác định được mục đích của cuộc

sống, tạo ra động cơ đúng đắn và hăng say học tập, nghiên cứu và hoạt động. Từ đó biến niềm tin thành sức mạnh cá nhân và hành động cụ thể để cống hiến cho xã hội.

Thứ hai, giáo dục tinh thần yêu nước, yêu độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, trung với Đảng, hiếu với dân. Từ đó, người học sẽ tránh bị rơi vào cám dỗ của kẻ xấu, quay lưng lại với giá trị tốt đẹp của dân tộc. Khơi dậy lòng tự hào dân tộc, tạo nội lực quan trọng cho người học để họ có ý chí tự lực, tự cường, say mê trong học tập để góp sức mình dựng xây đất nước. Với mục tiêu nâng cao giá trị sống cho người học một cách triệt để nhất, đây cũng là cơ sở để người học nhận thức giá trị tốt đẹp của xã hội trong thời kỳ hội nhập, lựa chọn giá trị sống, giá trị của lý tưởng đạo đức cách mạng đúng đắn.

Thứ ba, kinh tế thị trường kích thích tính năng động, sáng tạo của cá nhân nhưng lại nuôi dưỡng chủ nghĩa cá nhân, điều này dễ làm sơi mòn lối sống của người học. Để khắc phục mặt tiêu cực này cần phải đẩy mạnh giáo dục ý thức cộng đồng, giáo dục để người học hiểu rằng cộng đồng là nơi sinh ra và nuôi dưỡng mình trưởng thành. Những phẩm chất này hình thành chủ yếu qua thực tế trải nghiệm trong cộng đồng, do đó gắn lý luận với thực tiễn cần thiết hơn bao giờ hết. Chúng ta có thể tổ chức các buổi xem phim lịch sử, hay về cuộc đời, sự nghiệp cách mạng của Hồ Chí Minh hoặc tổ chức các buổi tham quan thực tế các bảo tàng, các di tích lịch sử. Từ những tình cảm, xúc động, sự cảm phục sẽ bồi đắp cho người học tình yêu thương con người, tình yêu quê hương, đất nước và ý thức bảo vệ đất nước.

Thứ tư, giáo dục đạo đức nghề nghiệp cho người

học để họ phần đầu học tập, rèn luyện và nghiên cứu khoa học, tích lũy tri thức cần thiết cho bản thân sau khi ra trường. Vì vậy, nhà giáo dục cần phải tăng cường công tác phổ biến, giáo dục ý thức pháp luật cho người học để nâng cao hiểu biết pháp luật, ý thức chấp hành pháp luật, nhằm ngăn ngừa tình trạng vi phạm pháp luật trong một bộ phận sinh viên hiện nay. Việc nâng cao ý thức pháp luật cho người học cũng góp phần vào việc xây dựng một lý tưởng sống cao đẹp trong giai đoạn phát triển của đất nước.

Thứ năm, tạo ra nhiều sân chơi bổ ích, hấp dẫn cho người học như: các hoạt động về nguồn, các câu lạc bộ (CLB): CLB Tiếng Anh, CLB Nghiên Cứu Trẻ, CLB Nghệ thuật, CLB thể thao, CLB Kỹ năng sống, CLB Truyền thông, CLB Công Tác xã hội... đây chính là những kênh giáo dục lý tưởng, lối sống, hành động đúng đắn, lành mạnh cho người học và có thể giúp họ tránh xa các tệ nạn xã hội. Nâng cao thể lực, gắn giáo dục thể chất với giáo dục tri thức, đạo đức, kỹ năng sống, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn hiện nay.

2.2. Nâng cao năng lực tự chủ trong học tập

Năng lực tự chủ trong học tập, là khả năng của người học trong việc tự động tìm hiểu, nắm bắt và tiếp thu kiến thức một cách độc lập. Đây là khả năng quan trọng để người học có thể tiếp tục học tập và phát triển kỹ năng cho mình. Chính vì thế, trong thời kỳ hội nhập quốc tế, người học cần chủ động trang bị những kỹ năng cần thiết sau:

Kỹ năng ngoại ngữ: để có thể đi nhiều nơi, làm việc, giao lưu học hỏi nhiều nền văn hoá khác nhau bắt buộc người học phải có vốn kiến thức ngoại ngữ nhất định để giao tiếp.

Kỹ năng công nghệ: đây là thời đại 5.0 hầu hết thông tin đều được đưa lên internet, nếu không có kỹ năng sử dụng máy tính được xem như một người “mù chữ” trong thời đại kỹ nguyên số.

Kỹ năng tự lập: nếu như kỹ năng ngoại ngữ và công nghệ là điều kiện cần thì kỹ năng ngoại ngữ là điều kiện đủ, chỉ có tự lập mới giúp chúng ta có can đảm để đương đầu với sóng gió ngoài kia.

Nâng cao bản thân: khi đã trở thành công dân toàn cầu chúng ta sẽ nhận được vô vàng cơ hội để nâng cao phát triển tư duy, tầm nhìn, từ đó nâng cao giá trị của bản thân.

2.3. Nâng cao kỹ năng giao tiếp

Giao tiếp là một năng lực quan trọng cần trang bị cho người học, năng lực này được bồi dưỡng thông qua các môn học với các hình thức tổ chức dạy học khác nhau. Giao tiếp rất quan trọng để hợp tác thành công, thường xuyên cập nhật thông tin các bên liên

quan, đồng thời trình bày ngắn gọn và rõ ràng trong các thông tin cập nhật của chính mình. Ví dụ: Giao tiếp với thầy, cô, bạn bè trong lớp và trong môi trường học tập... Giữ liên lạc cởi mở, chia sẻ thông tin cần thiết để hoàn thành nhiệm vụ theo kế hoạch đề ra.

Để văn hóa giao tiếp hiệu quả có thể thực hiện cách giao tiếp như sau:

Ngôn ngữ: sử dụng từ ngữ, cụm từ, ngữ điệu và ngữ khí phù hợp để truyền đạt ý kiến một cách dễ hiểu và lời cuốn.

Lắng nghe: không chỉ là biết nói, kỹ năng giao tiếp còn liên quan đến khả năng lắng nghe đồng cảm và tôn trọng người khác. Việc lắng nghe tốt giúp tăng cường sự hiểu biết và tạo sự đồng thuận.

Góc nhìn: biết cách đưa ra quan điểm và lập luận một cách logic, thuyết phục để người khác có thể chấp nhận hoặc hiểu và chia sẻ quan điểm đó.

Giao tiếp phi ngôn ngữ: bao gồm cử chỉ, diễn cảm, ngôn ngữ cơ thể, và biết đọc dấu hiệu phi ngôn ngữ của người khác.

Giải quyết xung đột: khả năng giải quyết các mâu thuẫn và xung đột trong giao tiếp để duy trì mối quan hệ tốt đẹp với người khác.

Tự tin: tự tin trong việc diễn đạt ý kiến và ý tưởng, không sợ trình bày quan điểm mình và nói chuyện trước đám đông.

Kiên nhẫn: kỹ năng giao tiếp còn bao gồm kiên nhẫn và sự thấu hiểu khi người khác có thể không hiểu hoặc đồng ý ngay lập tức.

Tương tác xã hội: khả năng tạo mối quan hệ tốt đẹp và tương tác trong cộng đồng xung quanh, đồng nghiệp và bạn bè.

2.4. Giáo dục kỹ năng sống cho người học

2.4.1. Lồng ghép giáo dục kỹ năng sống trong các môn học

Chương trình đào tạo luôn có sự gắn kết giữa kiến thức lý luận và kiến thức thực tiễn, giữa truyền dạy lý thuyết và thảo luận, đặc biệt là thực hành, rèn luyện các kỹ năng tuyên truyền, làm báo, diễn thuyết, đi thực tế... Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định “Học với hành phải đi đôi. Học mà không hành thì vô ích. Hành mà không học thì hành không trôi chảy”. Học, là tiếp thu kiến thức trong sách vở, là nắm vững lý luận đã được đúc kết trong các bộ môn khoa học, đồng thời tiếp nhận những kinh nghiệm của những người đi trước. Hành, là thực hành ứng dụng kiến thức, lý thuyết vào thực tiễn đời sống. Trong thực tế, nếu được duy trì và thực hiện việc lồng ghép giáo dục kỹ năng sống cho tất cả mọi người ở mọi lứa tuổi vào các môn học một cách thường xuyên và hiệu quả. Trước hết, các nhà quản lý phải chỉ đạo xuyên suốt và tập trung nguồn

kinh phí để thực hiện cho việc này.

Vì vậy, việc vận dụng quan điểm “học đi đôi với hành” nhằm nâng cao chất lượng công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ hiện nay rất quan trọng. Bởi, người Thầy không chỉ là người truyền đạt kiến thức, hình thành kỹ năng cho người học, mà cần phải giáo dục họ trở thành những người có ích cho xã hội. Muốn vậy, nhà giáo dục phải chú trọng giáo dục đạo đức, nhân cách cho người học trong mọi hoạt động ở nhà trường. Hoạt động hữu hiệu nhất chính là hoạt động dạy học, cần chú trọng lồng ghép các nội dung giáo dục thông qua bài giảng, trong đó kỹ năng sống cũng là một nội dung giáo dục quan trọng trong nhà trường hiện nay.

2.4.2. Tổ chức các buổi tập huấn chuyên đề về kỹ năng sống

Việc lồng ghép các nội dung về kỹ năng sống trong dạy học, nhà trường cần chú trọng phối hợp với các tổ chức giáo dục trong và ngoài trường để giảng dạy cho người học những chuyên đề riêng về kỹ năng sống. Thực tế cho thấy, phần lớn người học chưa có nhận thức đúng đắn đầy đủ về nội dung, tầm quan trọng của kỹ năng sống, sự cần thiết của tự giáo dục bản thân để hình thành kỹ năng sống là quan trọng nhất. Thời gian tổ chức các chuyên đề về kỹ năng sống nên vào đầu năm học, đầu khóa học, từ đó giúp các em có kế hoạch rèn luyện kỹ năng sống. Bên cạnh đó, có thể tổ chức vào dịp hè để các em có thời gian học tập, trải nghiệm kỹ năng sống một cách hiệu quả nhất. Đặc biệt, cần tập trung tập huấn cho các đối tượng là cán sự lớp, cán bộ đoàn để sử dụng họ làm đội ngũ tuyên truyền.

2.4.3. Tổ chức các phong trào hoạt động Đoàn viên, thanh niên

Kỹ năng sống được hình thành và phát triển trong các hoạt động tập thể, các mối quan hệ xã hội. Vì vậy, các phong trào hoạt động Đoàn thanh niên trong nhà trường là môi trường hết sức thuận lợi để hình thành kỹ năng sống cho người học, nhằm đẩy mạnh cuộc vận động “Tuổi trẻ Việt Nam học tập và làm theo lời Bác”. Đoàn viên, thanh niên phải luôn phát huy vai trò nòng cốt để phát triển đất nước. Công tác tuyên truyền, giáo dục của Đoàn phải kịp thời định hướng tư tưởng; hiện nay không ít thanh niên có lối sống “lệch chuẩn”, phai nhạt lý tưởng cách mạng. Theo đó, phải luôn duy trì các hoạt động như “Ngày thứ Bảy tình nguyện”, “Ngày Chủ nhật xanh” đoàn viên, thanh niên tham gia các nhiệm vụ vệ sinh cảnh quan môi trường, trồng và chăm sóc cây xanh tạo không gian thoáng mát nơi trường học, địa phương. Tuyên truyền, nâng cao nhận thức của người dân về tác hại của rác thải nhựa, thay thế túi nilon bằng các loại sản phẩm thân thiện với môi trường... Và mỗi một đoàn viên, thanh niên ngoài việc học tập tốt phải được bồi dưỡng kỹ năng sống thông

qua các hoạt động có ích để trở thành con người mới xã hội chủ nghĩa toàn diện hơn.

2.4.4. Nâng cao giá trị sống cho đội ngũ làm công tác giáo dục

Xã hội phát triển là cơ hội để mỗi nhà giáo khẳng định mình nhưng đồng thời, đó cũng là thách thức mà mỗi nhà giáo hiện nay đã và đang phải đối diện. Theo Tiến sĩ Phạm Kiều Anh, Giảng viên Trường ĐHSP Hà Nội 2 chia sẻ: “Khi xã hội phát triển sẽ có sự ảnh hưởng đến vai trò của người thầy giáo. Song, đây cũng lại là một cách khác để khẳng định tầm quan trọng của người thầy trong đời sống. Đồng thời, trong xã hội hiện đại, người thầy cũng phải đối diện với những thách thức không hề đơn giản để không ngừng nâng cao bản lĩnh, đạo đức nghề nghiệp, kỹ năng nghiệp vụ để đáp ứng nhu cầu ngày càng cao về giáo dục, đào tạo của xã hội”. Chính vì thế, người thầy không chỉ tác động đến người học thông qua trình độ mà còn ảnh hưởng đến họ thông qua phong cách, thái độ và kỹ năng lao động sư phạm cũng như giao tiếp, ứng xử với đồng nghiệp và người học. Hình ảnh đẹp của người thầy tạo cho người học một ấn tượng đẹp và xúc cảm tích cực trong phong cách, ứng xử, giao tiếp, lao động là tấm gương để các em học tập và noi theo.

3. Kết luận

Thực hiện tốt giáo dục giá trị sống, kỹ năng sống cho người học là góp phần đào tạo, giáo dục người học nói riêng vừa «hồng», vừa «chuyên». Đồng thời bước đầu hình thành những giá trị mới về con người với các phẩm chất về trách nhiệm xã hội, ý thức công dân, chủ động, sáng tạo, khát vọng vươn lên. Có như vậy, mới đào tạo được thế hệ nối tiếp có sức khỏe, có kiến thức, có phẩm chất chính trị, đạo đức, trở thành những người công dân tốt, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn phát triển và hội nhập hiện nay./

Tài liệu tham khảo

1. Chỉ thị số 42-CT/TW của Ban Bí thư về “Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ giai đoạn 2015-2030”.
2. Nguyễn Thị Hà Lan (2013), “Kỹ năng sống của sinh viên Việt Nam hiện nay thực trạng và giải pháp”, Tạp chí Khoa học xã hội Việt Nam, số 9 (70).
3. <https://thedeweyschools.edu.vn/>
4. <http://gdcttc.saodo.edu.vn/nghien-cuu-trao-doi-giao-duc-ly-tuong-song-cho-sinh-vien-trong-giai-doan-hien-nay-157.html>
5. <https://baotanghochiminh.vn/quan-diem-cua-chu-tich-ho-chi-minh-ve-hoc-di-doi-voi-hanh-va-van-dung-trong-dao-tao-boi-duong-ly-luan-cho-can-bo.htm>